

Warszawa, 12-05-2023 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

**Zespół Prawa Administracyjnego
i Gospodarczego**

V.7204.19.2023.TS

**Pan
Robert Chciuk
Dyrektor
Departamentu Gospodarki Odpadami
Ministerstwa Klimatu i Środowiska
via ePUAP**

Szanowny Panie Dyrektorze

Z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich uprzejmie informuję, iż do Rzecznika wpłynęło pismo właścicieli nieruchomości, na których – stosownie do postanowień art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2519) - ciąży obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. Autorzy pisma podnoszą, że nie są w stanie wykonać przedmiotowego obowiązku z przyczyn ekonomicznych. Koszty wybudowania przyłącza kanalizacyjnego zostały wycenione na kilkadziesiąt tysięcy złotych, a dochody i sytuacja majątkowa właścicieli nieruchomości nie pozwalają na pokrycie tych kosztów. Wprawdzie gminy mogą udzielać osobom fizycznym dotacji celowych jako formy dofinansowania kosztów inwestycji służących ochronie środowiska, do których zalicza się m.in. budowę przyłączy kanalizacyjnych, jednak wpływy niektórych gmin z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych są niewielkie, w wyniku czego gminy nie przyznają dotacji na tego rodzaju inwestycje lub dotacje te są bardzo niskie (np. kilkaset złotych).

Autorzy pisma zwracają uwagę, że osoba, która nie wykonuje obowiązku przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacyjnej popełnia wykroczenie zagrożone karą grzywny (art. 10 ust. 2 powołanej ustawy). Ponadto, w przypadku niewykonania wspomnianego obowiązku, wójt gminy (burmistrz, prezydent miasta) wydaje decyzję administracyjną nakazującą wybudowanie tego przyłącza (art. 5 ust. 7 ustawy). Właściciele nieruchomości wskazują, że w ich przypadku organ gminy wszczął postępowanie w przedmiocie wydania nakazu przyłączenia ich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej.

Z postanowień art. 5 ust. 9 powołanej ustawy wynika, że w razie uchylania się zobowiązanego od wykonania nakazu wybudowania przyłącza kanalizacyjnego ustanowionego w decyzji organu gminy, nakaz ten polega przymusowemu wykonaniu w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2022 r. ze zm.). W ramach postępowania egzekucyjnego organ może stosować środki egzekucyjne jakimi są grzywna w celu przymuszenia oraz wykonanie zastępcze.

W ocenie autorów pisma, obecnie obowiązujące regulacje prawne, które nakładają bezwzględny obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej i nie przewidują żadnych wyjątków od jego wykonania (np. w przypadku niedysponowania środkami finansowymi niezbędnymi do wybudowania przyłącza), są nie do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym, gdyż naruszają konstytucyjne zasady: zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, sprawiedliwości społecznej oraz poszanowania własności.

Wskazać w tym miejscu należy, że zgodnie ze stanowiskiem Trybunału Konstytucyjnego, każdy obowiązek nałożony przez prawo na obywatela jest jednocześnie pewnym ograniczeniem jego wolności (art. 31 ust. 1 Konstytucji) niezależnie od tego, czy stanowi również ingerencję w konkretne chronione przez Konstytucję wolności i prawa (zob. wyrok TK z dnia 27 maja 2002 r., sygn. akt K 20/01). Dlatego też, aby ustanowiony w prawie nakaz wykonania określonego obowiązku był zgodny z Konstytucją, to ustawodawca musi wykazać, że jego realizacja jest niezbędna do ochrony określonych wartości konstytucyjnych (tzn. musi udowodnić, że zabezpieczenia tych wartości nie da się zapewnić bez ustanowienia danego obowiązku, a ich zagwarantowanie nie jest możliwe przy ustanowieniu innego, mniej dolegliwego obowiązku) oraz że nie pociąga za sobą nieproporcjonalnie uciążliwych skutków dla obywatela w stosunku do powodów uzasadniających wprowadzenie tego obowiązku. Ustanowiony przez ustawodawcę obowiązek musi być także obiektywnie możliwy do wypełnienia przez obywatela, w przeciwnym razie byłby on nieracjonalny,

a tym samym sprzeczny z konstytucyjnymi zasadami poprawnej legislacji oraz ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Należy zatem rozważyć, czy ustawowy obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej, w którym zawiera się także konieczność pokrycia kosztów takiej inwestycji, spełnia powyższe wymagania dotyczące warunków konstytucyjności, w przypadku, gdy dotyczy on niezamożnych właścicieli nieruchomości, którzy nie są w stanie sfinansować budowy przedmiotowego przyłącza z własnych dochodów i nie posiadają zdolności kredytowej będącej warunkiem ubiegania się o przyznanie przez instytucje bankowe środków finansowych w ramach umowy kredytu lub pożyczki pieniężnej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o zbadanie zasygnalizowanego problemu, ustosunkowanie się do zarzutu niekonstytucyjności unormowań zawartych w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz poinformowanie Rzecznika o zajęтым stanowisku.

Z wyrazami szacunku

Piotr Mierzejewski

Dyrektor Zespołu

/-podpisano elektronicznie/